Valiokunnan lausunto StVL 17/2026 vp─ HE 145/2026 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta (HE 145/2026 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- hallitusneuvos Laura Terho, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Reetta Honkanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Markus Tervonen, oikeusministeriö
- ryhmäpäällikkö Reija Kauppi, Lupa- ja valvontavirasto
- erityisasiantuntija Otto Ruokolainen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- terveysinsinööri Mirja Meriläinen, Espoon seudun ympäristöterveys
- terveydensuojelutarkastaja Leena Pyyhkälä, Espoon seudun ympäristöterveys
- ylilääkäri Heikki Ekroos, HUS-yhtymä
- pääsihteeri Tuula Vasankari, Filha ry
- juristi Ida Saarikallio, Kuluttajaliitto ry
- toiminnanjohtaja Anne Taulu, Suomen ASH ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:
- Tulli
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus, Fimea
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue
- Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry
- Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry
- Hengitysliitto ry
- Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry
- Suomen Kiinteistöliitto ry
- Suomen Terveydenhoitajaliitto STHL ry
- Vammaisfoorumi ry

- Vuokralaiset VKL ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Ruokavirasto

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkalakia (549/2016). Muutettavaksi ehdotetaan muun muassa lain 79 §:ää, joka koskee tupakoinnin kieltämistä laissa tarkemmin määritellyissä asuntoyhteisöissä, kuten asunto-osakeyhtiöissä. Esityksellä helpotetaan tupakoinnin kieltämistä asuntoyhteisön omalla päätöksellä. Lisäksi CBD ja eräät muut kannabinoidit ehdotetaan kiellettäväksi tupakkatuotteista ja tupakan vastikkeista (51 a §). Valvontamaksujen perimistä koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että lupa- ja valvontavirasto (LVV) perisi valvontamaksun siltä, joka tekee tuotetta koskevan myyntimääräilmoituksen (91 §). Myös LVV:n tehtäviä koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi.

Esityksen (s. 23) mukaan sen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti purkaa kuntia koskevia normeja sekä hallituspuolueiden eduskuntaryhmien norminpurkuehdotuksen mukaisesti parantaa asuntoyhteisöjen mahdollisuuksia päättää itse tupakoinnin kieltämisestä. Tätä kautta tavoitteena on vähentää väestön altistumista tupakansavulle ja siitä aiheutuvia terveyshaittoja ja muuta häiriötä.

Lisäksi esityksessä todetaan, että sen tavoitteena on vähentää etenkin lasten ja nuorten altistumista sellaisille tupakkalaissa tarkoitetuille tuotteille, jotka sisältävät kannabinoideja ja ovat omiaan yhtäältä luomaan vaikutelmaa tuotteen terveyshyödyistä ja toisaalta hämärtämään rajaa huumausaineen määritelmän täyttävien tuotteiden ja muiden tuotteiden välillä. Tätä kautta tavoitteena on suojata väestön, etenkin lasten ja nuorten, terveyttä.

Perustelujen mukaan tavoitteena on myös turvata LVV:n mahdollisuudet valvontamaksujen perimiseen sekä järjestää tupakkatuotteiden jäljitettävyysjärjestelmän rekisterinpito ja jäljitettävyyteen liittyvien yksilöllisten tunnisteiden antajan nimeäminen nykyistä tarkoituksenmukaisemmalla tavalla.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu lainsäädäntö kuuluu sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialaan, joten valiokunta lausuu asiasta kokonaisuudessaan. Valiokunta pitää esityksen tavoitteita kannatettavina ja esitystä tarpeellisena näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esitystä kannatettiin varsin laajasti. Toisaalta ehdotettiin myös pidemmälle meneviä toimia tupakoinnista aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Valiokunta ehdottaa esityksen hyväksymistä jäljempänä esitetyllä muutoksella .

Valiokunnan lausunto StVL 17/2026 vp

Tupakoinnin kieltäminen asuntoyhteisön huoneistoissa

Voimassa olevassa tupakkalain 79 §:ssä säädetään kunnan asuntoyhteisön hakemuksesta määräämästä tupakointikiellosta, tällaisen kiellon edellytyksistä sekä menettelystä kiellosta päätettäessä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kyseistä pykälää niin, että asuntoyhteisö saa kieltää tupakoinnin asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluvilla parvekkeilla, sellaisissa ulkotiloissa ja sellaisilla ulkoalueilla, jotka ovat huoneistojen hallinnassa tai muutoin yksinomaisessa käytössä, ja huoneistojen sisätiloissa. Kiellon edellytyksenä on, että tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toisen huoneiston hallinnassa tai muutoin yksinomaisessa käytössä olevaan ulkotilaan tai tällaiselle ulkoalueelle taikka toisen huoneiston sisätiloihin. Tupakoinnin kieltäminen asuinhuoneiston asuintilassa edellyttää ehdotuksen mukaan lisäksi, että tupakansavun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kiellosta päättämistä varattu mahdollisuus ehkäistä tupakansavun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Tupakointikiellosta päättäminen määräytyy kutakin asuntoyhteisöä koskevan lainsäädännön nojalla. Esityksen mukaan suositeltavaa kuitenkin olisi, että asunto-osakeyhtiössä tupakkalain 79 §:ssä tarkoitettua tupakointikieltoa koskeva määräys lisätään yhtiöjärjestykseen. Selvyyden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että tupakointikiellosta päätettäessä yhtiöjärjestyksen muuttaminen on mahdollista asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) säädetyllä yhtiöjärjestyksen muutosmääräenemmistöllä ilman osakkeenomistajan erillissuostumusta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi asuntoyhteisön päättämän tupakointikiellon lakkauttamisesta silloin, jos kiellolle ei ole enää tupakkalain mukaisia edellytyksiä, sekä tilojen haltijoiden kuulemisesta ja oikeussuojakeinoista.

Valiokunta pitää tärkeinä ehdotettuja muutoksia sekä muutosten taustalla olevaa näkemystä siitä, että kukaan ei ole velvollinen sietämään asuinympäristössään kohtuutonta ympäristöhaittaa, olipa kysymys tupakansavusta, melusta tai muista päästöistä. Valiokunta pitää kannatettavana, että asunto-osakeyhtiöllä on oikeus puuttua asukkaan sellaiseen toimintaan, joka aiheuttaa muille asukkaille kohtuutonta haittaa, häiriötä tai rasitusta, sekä tehdä päätöksiä, joilla pyritään ennalta ehkäisemään kohtuuttomien haittojen muodostuminen. Altistuminen ympäristön tupakansavulle aiheuttaa samoja terveyshaittoja kuin tupakointi, muun muassa syöpäriskin lisääntymistä. Erityisen haitallista tämä on lapsille. Lasten altistuminen ympäristön tupakansavulle kotona lisää toistuvien hengitystie- ja korvatulehdusten sekä astman ja allergioiden puhkeamisen riskiä ja voi heikentää lapsen vastustuskykyä. Raskaana olevien altistuminen tupakansavulle voi johtaa muun muassa sikiön kasvuhäiriöihin.

Myös sähkösavukkeiden käytössä syntyvä aerosoli sisältää haitallisia aineita, jotka voivat altistaa sivullisia. Valiokunta pitää siten perusteltuna myös ehdotettua kiellon laajennusta, jonka mukaan ehdotetun 79 §:n sekä voimassa olevan 73 §:n perusteella asuntoyhteisö voi kieltää paitsi tupakoinnin, myös esimerkiksi sähkösavukkeen käyttämisen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa varsin monet kuultavat katsoivat, että tupakointi asuntoyhteisöissä olisi kiellettävä suoraan lailla sen sijaan, että helpotetaan tupakoinnin kieltämistä asuntoyhteisöissä. Näkemystä perusteltiin ennen kaikkea ihmisten (etenkin

haavoittuvassa asemassa olevien ihmisryhmien) terveyden suojelemisella, tupakointikieltojen keskinäisellä johdonmukaisuudella, vuokra- ja omistusasujien välisellä yhdenvertaisuudella ja huolella siitä, että asuntoyhteisö ei kalliiden oikeusriitojen pelossa uskaltaisi kieltää tupakointia. Kuulemisissa korostui se, että tupakoimattoman oikeus kodissaan puhtaaseen hengitysilmaan tulee olla suurempi kuin tupakoitsijan oikeus tupakoida.

Lausunnoissa ehdotettiin toissijaisesti myös sitä, että asuntoyhteisöjen päätösvaltaan siirtyvistä tupakointikielloista tulee poistaa edellytykset. Ehdotettiin myös, että asuntoyhteisö saisi määräenemmistöllä kieltää tupakoinnin asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluvilla parvekkeilla, sellaisissa ulkotiloissa ja sellaisilla ulkoalueilla, jotka ovat huoneistojen hallinnassa tai muutoin yksinomaisessa käytössä, ja huoneistojen sisätiloissa. Lisäksi ehdotettiin, että jos tupakointia ei kielletä suoraan laissa, ainakin asuinhuoneiston sisätilojen osalta tulisi säilyttää mahdollisuus hakea tupakointikieltoa kunnan viranomaiselta.

Sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan kaikkien kuntien toimintaedellytyksiä vahvistetaan jatkamalla normien purkamista nykyisestä kuntien tehtäväkentästä. Selvityksen mukaan samalla toteutetaan hallituspuolueiden eduskuntaryhmien norminpurkuehdotusta, jonka mukaan tupakointikiellon määräämisen tulee olla yhtiökokouksen päätettävissä. Jos lakiin säädettäisiin uusi tupakointikielto asuntojen sisätiloihin, parvekkeille ja pihoille, kyse ei selvityksen mukaan olisi norminpurusta, vaan uudesta, varsin merkittävästä normista. Kiellon valvonta kuuluisi tällöin lähtökohtaisesti kunnille, kuten muidenkin tupakointikieltojen valvonta, ja kaikista asunnoista tulisi tupakkalain mukaisia kuntien valvontakohteita.

Jotta lailla ei kiellettäisi tupakointia kodeissa tilanteissa, joista tupakoinnista ei voi aiheutua muille haittaa, tupakointikielto olisi saadun selvityksen mukaan lisäksi todennäköisesti rajattava koskemaan vain esimerkiksi sellaisia tilanteita, joissa tupakansavua voi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua toisiin tiloihin. Tällöin olisi selvityksen mukaan johdonmukaista säätää, että kieltoa sovellettaisiin vasta, jos kunta olisi todennut, että savun kulkeutumisen mahdollisuus on olemassa, jos tilassa tupakoidaan. Tämä puolestaan edellyttäisi, että kunta kävisi koko rakennuskannan läpi ja arvioisi savun kulkeutumisen mahdollisuutta kussakin asuntoyhteisössä, mikä työllistäisi tällöin kuntia huomattavasti.

Valiokunta pitää esityksen tavoitteita normien purkamiseksi tärkeinä. Valiokunta kuitenkin korostaa, että sääntelyn tulee olla selkeää ja siten helposti toimeenpantavissa, että sääntelyllä myös käytännössä turvataan tupakoimattomien oikeus puhtaaseen hengitysilmaan omassa kodissaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että ympäristövaliokunta kiinnittää asiaan mietinnössään huomiota ja edellyttää että ehdotetun sääntelyn toimivuutta savuttomuuden edistämiseksi seurataan ja tarvittaessa arvioidaan mahdollisuuksia säätää kiellosta suoraan lailla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa kiinnitettiin huomiota myös ikääntyneiden ja liikuntarajoitteisten asemaan ja ehdotettiin harkittavaksi mallia, jossa tupakointikiellon edellytyksenä olisi, että asuntoyhteisö osoittaa esteettömästi saavutettavan luvallisen tupakointipaikan.

Valiokunta toteaa, että asuntoyhteisö voi halutessaan osoittaa hallitsemaltaan piha-alueelta tupakointipaikan. Tällaista ei valiokunnan näkemyksen mukaan kuitenkaan ole perusteltua edellyttää laissa, koska kaikilla asuntoyhteisöillä ei välttämättä ole piha-aluetta lainkaan tai mahdollisella pihalla ei ole sellaista paikkaa, josta tupakansavu ei kulkeutuisi esimerkiksi asuntoihin tai muihin tiloihin, joissa tupakointi on kielletty. Kuten esityksessä (s. 31) todetaan, esityksen myötä henkilöiden, joiden liikkuminen on vaikeaa tai jotka eivät pysty liikkumaan itsenäisesti, mahdollisuudet tupakoida voisivat vähentyä merkittävästi. Nikotiini on vahvasti riippuvuutta aiheuttava aine, joten heille voisi aiheutua erilaisia vieroitusoireita, mutta niiden helpottamiseksi on kuitenkin olemassa itsehoitolääkkeitä. Perustelujen mukaan mahdollinen kotona käyvä avustaja voisi myös tarvittaessa saattaa henkilön tupakoimaan paikkaan, jossa se on sallittua. Lisäksi esityksen mukaan tupakointi on varsin harvinaista 75 vuotta täyttäneiden keskuudessa.

Valiokunta pitää painavampana perusteena tupakoimattomien oikeutta puhtaaseen hengitysilmaan kotonaan kuin tupakoivien oikeutta tupakoida asuinrakennuksissa. Tupakointikielto voi joissain tapauksissa myös johtaa tupakoinnin lopettamiseen, millä olisi valiokunnan näkemyksen mukaan myönteisiä vaikutuksia henkilön omaan terveyteen. Myös perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan PeVL 61/2026 vp, että esimerkiksi asunto-osakeyhtiössä yhtiö on perinteisesti voinut tehdä lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan päätöksiä, jotka liittyvät asumiseen ja yhtiön sekä osakkaiden välisiin suhteisiin, ja jotka voivat sinänsä vaikuttaa osakkaiden ja asukkaiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Perustuslakivaliokunta toteaa, ettei tupakoinnin kieltäminen merkittävästi eroa tällaisista päätöksistä. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ehdotetun 79 §:n suhde huoneenvuokralakiin

Valiokunta toteaa, että asuinhuoneiston vuokrauksesta annettuun lakiin (481/1995, huoneenvuokralaki), vastikään säädetyssä 26 a §:ssä säädetään poltettavaksi tai muutoin kuumennettavaksi tarkoitetun tupakkatuotteen käyttämisen kiellosta huoneiston sisätiloissa, huoneistoon kuuluvalla parvekkeella taikka muussa huoneistoon liittyvässä yksityisessä sisä- tai ulkotilassa. Pykälän 1 momentin mukaan vuokranantaja voi kuitenkin antaa luvan tupakkatuotteen käyttämiseen näissä tiloissa edellyttäen, että muu lainsäädäntö, viranomaisen antama määräys tai yhtiöjärjestyksen määräys ei sitä kiellä tai estä.

Valiokunta toteaa, että edellä mainittu sääntely on ristiriitainen nyt ehdotetun sääntelyn tavoitteiden kanssa, koska voi syntyä tilanne, jossa vuokranantaja voisi sallia vuokralaisen tupakoida asunnossa, vaikka tupakointi olisi kielletty yhtiökokouksen päätöksellä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että ympäristövaliokunta muuttaa sääntelyä ristiriidan poistamiseksi esimerkiksi lisäämällä ehdotetun tupakkalain 79 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

> Vuokranantaja ei saa antaa asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 26 a §:ssä tarkoitettua lupaa tupakkatuotteen käyttämiseen tiloissa, joissa asuntoyhteisö on kieltänyt tupakoinnin tämän pykälän nojalla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että ympäristövaliokunnan on muutoksen perusteluissa hyvä tuoda selvyyden vuoksi esiin, että ehdotettu säännös koskee voimassa olevan tupakkalain

73 §:n sääntelyn johdosta myös poltettavaksi tarkoitetun kasviperäisen tuotteen polttamista ja sähkösavukkeen käyttämistä eikä vuokranantaja siten voisi antaa lupaa myöskään esimerkiksi sähkösavukkeen käyttämiseen, jos asuntoyhteisö on sen kieltänyt. Myös huoneenvuokralain 26 a :§n 2 momentissa säädetään, että mitä pykälän 1 momentissa säädetään tupakkatuotteen käyttämisestä, koskee myös tupakkalain 73 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden polttamista ja käyttämistä.

Eräitä kannabinoideja sisältävien tuotteiden kielto

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 51 a §, jonka mukaan tupakkatuotetta tai tupakan vastiketta, joka sisältää CBD:tä, CBN:ää, CBG:tä tai CBC:tä taikka niiden happomuotoja, ei saisi myydä tai muutoin luovuttaa. CBD, CBN, CBG ja CBC ovat merkittävimpiä hampussa esiintyviä kannabinoideja. Lisäksi esimerkiksi CBG:n happomuotoa esiintyy Helichrysum umbraculigerum -nimisessä kasvissa.

Mainittuja kannabinoideja ei ole määritelty huumausaineeksi eivätkä ne ole päihdyttäviä lukuun ottamatta CBN:ää, jolla on lievästi päihdyttävä vaikutus. Esityksen (s. 41) mukaan kaikista mainituista kannabinoideista esitetään terveysväittämiä, joten niiden voidaan katsoa olevan tupakkatuotteissa, nikotiininesteissä, höyrystettäväksi tarkoitetuissa nikotiinittomissa nesteissä ja savuttomissa nikotiinituotteissa voimassa olevan sääntelyn perusteella jo nykyisin kiellettyjä (tupakkalain 11 §:n 1 momentin 2 kohta, 24 §:n 1 momentin 2 kohta, 25 § ja 25 a §:n 3 momentti).

Valiokunta toteaa, että ehdotettu kielto kuitenkin selkeyttää sääntelyä. Valiokunta pitää lisäksi myönteisenä, että samalla kielto laajennetaan kattamaan myös eräät muut tupakan vastikkeet, kuten huulen alle laitettavat nikotiinittomat annospussit sekä yrttisavukkeet ja muut poltettavaksi tarkoitetut kasviperäiset tuotteet. Kyseisiä tuotteita on saadun selvityksen mukaan saatettu markkinoida nimenomaan kannabikseen liittyvillä mielikuvilla, mutta CBD:tä mainostetaan usein myös sen terveyshyödyillä, joten valiokunta pitää perusteltuna ja kannatettavana, että nimenomainen kielto on laissa selkeästi ja myös riittävän kattavasti todettu. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotus siten selkeyttää kannabinoideja sisältävien tupakkatuotteiden ja tupakan vastikkeiden valvontaa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kiinnitettiin huomiota siihen, että huumausainelakiin (373/2008) on valmisteltu mahdollisuutta saattaa muun muassa CBN kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita (KKP-aineita) koskevan sääntelyn piiriin. Sitä koskeva hallituksen esitys HE 273/2026 vp on annettu eduskunnalle 22.10.2026 ja sen sisältämien lakiehdotusten on tarkoitus tulla voimaan 1.6.2027. Menettelyt, joilla jokin aine määritellään huumausaineeksi perustuvat valtiosopimuksiin, Euroopan unionin yhteiseen menettelyyn taikka kansalliseen aineiden luokitteluun. Uusien KKP-aineiden määrittely perustuu kansalliseen menettelyyn. Aineita määritellään huumausaineiksi tai kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiivisesti aineiksi valtioneuvoston asetuksilla. Edellä mainitussa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen määritelmää huumausainelain 3 §:n 3 momentissa muutetaan niin, että se tunnistaa mahdollisuuden kieltää uusia psykoaktiivisia aineita niiden aineryhmän perusteella (aineryhmäkohtainen kielto).

Valiokunnan kuulemisissa tuotiin esiin, että jos CBN tulee KKP-aineita koskevan sääntelyn piiriin, nyt ehdotetun tupakkalain 51 a §:n ja KKP-sääntelyn soveltamisalat olisivat CBN:ää sisältävien tuotteiden osalta osittain päällekkäiset. Tuotiin esiin, että päällekkäisyys ei kuitenkaan välttämättä koskisi kaikkia tupakkatuotteita ja tupakan vastikkeita samalla tavoin eivätkä erityisesti CBN:ää sisältävän kasvimateriaalin ja siitä valmistettujen tuotteiden osalta sääntelyjen soveltamisalat olisi yhteneviä.

Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan nyt käsillä olevan tupakkalain 51 a §:n mukainen CBN:n kielto tupakkatuotteissa ja tupakan vastikkeissa ei estä määrittelemästä CBN:ää huumausainelain nojalla KKP-aineeksi. Huumausainelain soveltaminen on siten ensisijaista, että tupakkalain 3 §:n nojalla tuotteisiin, joihin sovelletaan huumausainelakia, ei sovelleta tupakkalakia. Näin ollen, jos CBN määriteltäisiin jatkossa huumausainelain nojalla annetulla asetuksella KKP-aineeksi, niin tupakkalain 51 a § ei soveltuisi tuotteeseen, jos huumausainelaki tulisi tilanteessa sovellettavaksi. Säännösten soveltamisessa ei tällöin olisi ristiriitaa.

Valiokunta pitää kuitenkin nyt ehdotettua tupakkalain 51 a §:n säännöstä tarpeellisena hallituksen esityksessä HE 273/2026 vp ehdotetusta huumausaineita koskevasta sääntelystä huolimatta, koska CBN:ää sisältävän kasvimateriaalin ja siitä valmistettujen tuotteiden osalta tupakkalain ja huumausainelain sääntelyjen soveltamisalat eivät välttämättä ole yhtenevät. Esimerkiksi pelkkää jalostamatonta kasvimateriaalia, joka sisältää luonnostaan CBN:ää, ei voitaisi pitää KKP-aineena.

Lisäksi valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kiinnitettiin huomiota siihen, että ehdotettu 51 a §:n kielto ei koske eräitä kannabinoidia sisältävien tuotteiden maahantuontia. Valiokunta toteaa, että tupakkalaissa ei muutoinkaan kielletä tuotteiden maahantuontia sillä perusteella, että tuote sisältää jotakin sellaista lisäainetta, joka on kielletty Suomessa myytävissä tuotteissa. Valiokunta pitää perusteltuna, että tarvetta tällaiselle sääntelylle arvioidaan jatkossa.

Asuntoyhteisön tupakointikieltopäätöstä koskevat oikeussuojakeinot

Tupakkalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 108 a §, jossa säädetään tilan haltijan oikeussuojakeinoista tilanteessa, jossa asuntoyhteisö on kieltänyt tupakoinnin 79 §:n nojalla. Ehdotettu 108 a § soveltuisi myös tilanteisiin, joissa asuntoyhteisö tekee kielteisen päätöksen tupakointikiellon lakkauttamisesta, vaikka kiellolle 79 §:ssä säädetyt edellytykset eivät ole enää olemassa. Ehdotetun 108 a §:n myötä oikeussuojakeinona on moitekanteen nostaminen käräjäoikeudessa tai esimerkiksi vuokralaisen kohdalla tupakointikieltopäätöksen oikeellisuuden saattaminen tuomioistuimen tutkittavaksi. Nykysääntelyn nojalla oikeussuojakeinona on ollut viime kädessä valituksen tekeminen hallintotuomioistuimeen kunnan viranomaisen päätöksestä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kiinnitettiin huomiota siihen, ettei esityksen perusteluissa ole kiinnitetty huomiota oikeusturvan saatavuuteen tosiasiassa liittyviin näkökohtiin tilanteessa, jossa virkavastuulla tapahtuvasta päätöksenteosta ja sitä koskevasta muutoksenhausta siirrytään yhtiön (yksityisoikeudelliseen) päätöksentekoon ja päätöksen moitteen käyttöön oikeussuojakeinona. Lisäksi tuotiin esiin, että oikeussuojakeinojen käytännön saavutettavuutta tulisi arvioida myös vuokralaisten näkökulmasta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen perustelujen (s. 33 ja 57) mukaisesti muutos vaikuttaa todennäköisesti kotitalouksien mahdollisuuksiin ja halukkuuteen käyttää oikeussuojakeinoja, koska yleisissä tuomioistuimissa hävinnyt osapuoli maksaa pääsäännön mukaan myös vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Perustelujen mukaan kuluriski on kuitenkin molemminpuolinen, joten asuntoyhteisöt todennäköisesti selvittäisivät hyvin huolellisesti ennen tupakointikieltopäätöksen tekemistä, onko kiellolle tupakkalain mukaisia edellytyksiä. Esityksen perusteluissa arvioidaan, ettei tupakointikieltopäätöksiä käytännössä tehtäisi, elleivät kiellon edellytykset todella täyty eikä esityksellä siten arvioida kokonaisuutena olevan kielteisiä vaikutuksia yksittäisen osakkaan tai asukkaan oikeusturvaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää ympäristövaliokunnan huomiota oikeusturvan saatavuuteen ja toteaa, että oikeusturvan tosiasiallista saatavuutta on tarpeen toimeenpanossa seurata ja tarvittaessa muuttaa sääntelyä, jos arvioidaan, että oikeusturvan toteutumisen kynnys muodostuu yksittäisten asukkaiden näkökulmasta liian korkeaksi.

Tupakkalain valvontamaksut

Valvontamaksujen perimistä koskevaa 91 §:ää ehdotetaan täsmennettäväksi korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun 8.5.2025/1008 vuoksi niin, että LVV perii valvontamaksun siltä, joka tekee tuotetta koskevan myyntimääräilmoituksen. Tarkoituksena on varmistaa, että valvontamaksut saadaan perittyä riippumatta siitä, mikä taho myyntimääräilmoituksen tekee.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin huoli siitä, onko ehdotettu sääntely riittävän selkeää. Ehdotettiin, että selvyyden vuoksi säännökseen tulisi nostaa pykälätasolle valvontamaksun osoittaminen sille taholle, joka tuoteilmoituksen on tehnyt nimenomaan EU-CEG-portaaliin (EU Common Entry Gate). Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotetun 91 §:n 4 momentin sääntely on siten yksiselitteistä, että valvontamaksu peritään siltä, joka tekee myyntimääriä koskevan ilmoituksen. Jos valvontamaksun perimistä koskeva sääntely sidottaisiin siihen, onko tuoteilmoitusta tehty nimenomaan EU-CEG-portaaliin, riskinä on, että valvontamaksua ei voitaisi periä, jos tuoteilmoitus olisi tehty jollakin muulla tavalla. Valiokunta toteaa, että sääntelyn toimeenpanoa on tarpeen seurata ja tarvittaessa muuttaa sääntelyä, jos epäselvyyksiä valvontamaksusta vastaavasta tahosta ilmenee.

Lupa- ja valvontaviraston tehtävät ja resurssit

Ehdotetussa 42 §:ssä LVV:n tehtäväksi säädetään toimia tupakkatuotteiden jäljitettävyyttä koskevan tiedontallennusjärjestelmän yhteisrekisterinpitäjänä komission ja EU:n muiden jäsenvaltioiden kanssa. Lisäksi LVV:lle ehdotetaan säädettäväksi myös eräitä muita tupakkatuotteiden jäljitettävyyteen liittyviä tehtäviä.

Valiokunta pitää kyseisiä säännöksiä kannatettavana. Myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa niitä kannatettiin, mutta esiin nostettiin myös huoli LVV:lle näihin tehtäviin osoitettavista resursseista.

Valiokunta toteaa, että LVV toimii jo nykyisin tupakkatuotteiden jäljitettävyysjärjestelmän kansallisena yhteisrekisterinpitäjänä sosiaali- ja terveysministeriön antaman määräyksen

perusteella, edustaa Suomen valtiota tupakkatuotteiden jäljitettävyyttä koskevassa EU:n järjestelmässä ja toimii osapuolten välisen yhteistyön kansallisena virkamiehenä. Siitä, että näistä tehtävistä säädetään jatkossa ehdotetun lain 42 §:ssä, ei aiheudu LVV:lle lisäresurssien tarvetta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kuitenkin kiinnittää ympäristövaliokunnan huomiota siihen, että ehdotetun sääntelyn myötä LVV:lle uusi tehtävä sen sijaan olisi nimetä tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin vaadittavien yksilöllisten tunnisteiden antaja. Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan yksilöllisten tunnisteiden antaja voidaan kilpailuttaa useammaksi vuodeksi kerrallaan, joten kyseinen tehtävä ei työllistäisi LVV:tä merkittävästi. Ministeriön käsityksen mukaan LVV pystyy hoitamaan tehtävän nykyisillä resursseillaan.

Tupakointikieltoa koskevat siirtymäsäännökset

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esitettiin, että siirtymäsäännöksissä tulee vielä selventää, jäävätkö kunnan jo aiemmin määräämät tupakkalain 96 §:n mukaiset kiellot voimaan, eli voiko kunta määrätä uhkasakon maksuun tilanteissa, joissa uhkasakolla tehostettua kieltoa rikotaan.

Valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että kun esityksen mukaan kunnan määräämät tupakointikiellot jäisivät voimaan, on tällöin selvää, että myös kiellot ja määräykset, jotka kunta on 96 §:n nojalla antanut, jäävät voimaan. Lisäksi valiokunta toteaa, että tupakointikielto, jonka kunta on voimassa olevan 79 §:n nojalla määrännyt asuinhuoneiston asuintilaan, ei voi ilman eri säännöstä ulottua lakimuutoksen tultua voimaan koskemaan sähkösavukkeen käyttämistä. Halutessaan asuntoyhteisö voi kuitenkin itse kieltää sähkösavukkeen käyttämisen asuinhuoneistojen asuintiloissa, jos kiellon edellytykset täyttyvät.

Tupakkalain ikärajat ja jatkovalmistelu

Edellisen tupakkalain muutoksen yhteydessä eduskunta sisällytti sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön (StVM 9/2025 vp) johdosta vastaukseensa (EV 48/2025 vp) lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa nikotiinivalmisteiden käyttöä ja käytön vaikutuksia erityisesti alle 20-vuotiailla ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin tupakka- ja nikotiinituotteiden ikärajojen korottamiseksi.

Myös nyt käsittelyssä olevan tupakkalakimuutoksen asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin ikärajan nostaminen tehokkaana toimena nuorten aikuisten nikotiinituotteiden käytön aloittamisen vähentämiseksi sekä heidän terveytensä suojelemiseksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toistaa aiemman kantansa siitä, että jatkovalmistelussa on edistettävä toimia, jotka vähentävät tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä sekä kiirehtii ikärajan nostamiseen liittyviä lausuman mukaisia toimia.

Valiokunnan kuulemisissa nostettiin esiin myös Isossa-Britanniassa keväällä 2026 hyväksytty lakimuutos, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että tupakan myynti kielletään vuonna 2009 ja sen jälkeen syntyneille sukupolville. Valiokunta ehdottaa, että kyseisen muutoksen toimeenpanoa ja sen terveysvaikutuksia seurataan valtioneuvostossa.

Valiokunta painottaa lisäksi, että tupakkalain uudistamista tulee jatkaa siten, että edelleen edistetään jokaisen oikeutta puhtaaseen hengitysilmaan sisä- ja ulkotiloissa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 5.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Päivi Räsänen kd
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Henrik Wickström r
varajäsen Milla Lahdenperä kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Päivi Salo